

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ № 1

София, 8 март 1994 г.

(обн. ДВ, бр. 25 от 25 март 1994 г.)

Конституционният съд в състав:

Председател: Асен Манов

Членове: Младен Данаилов

Теодор Чипев

Милчо Костов

Милена Жабинска

Цанко Хаджистойчев

Любен Корнезов

Станислав Димитров

Пенчо Пенев

Нено Неновски

Александър Арабаджиев

Николай Павлов

при участието на секретар-протоколчика Гургана Иванова в закрито заседание, проведено на 8 март 1994 г., разгледа конституционно дело № 22 от 1993 г., докладвано от съдията Милена Жабинска.

Производството е по чл. 149, ал. 1, т. 7 от Конституцията.

Образувано е на 21 декември 1993 г. по искане на 51 народни представители от 36-о Народно събрание. С искането се оспорва законността на избора на народния представител Георги Милчев Георгиев по съображения за нарушаване разпоредбите на чл. 45, ал. 1, т. 2 и чл. 96, ал. 1 от Закона за избиране на народни представители, общински съветници и кметове (ЗИНПОСК). Искането е във връзка с оспорване законността на същия избор от коалиция Предизборен съюз на БСП, БЛП, ОПТ, ПХЖД, ХРП, НЛП "Ст. Стамболов", СМС, ФБМС и "Ера-3". Приложени са като

писмени доказателства: бюлетината на СДС за избиране на народни представители в 15. избирателен район - Плевен, бюлетината на СДС за избиране на общински съветници в избирателен район - община Плевен, писма № 101-00-12 от 14 декември 1993 г. и № 101-00-14 от 16 декември 1993 г. на Общинския съвет на БСП - Плевен, до председателя на Висшия съвет на БСП.

С определение от 11 януари 1994 г. Конституционният съд е конституирал като заинтересувани страни Председателството на Народното събрание, парламентарната група на СДС, народния представител Георги Милчев Георгиев, коалиция СДС и коалиция Предизборен съюз на БСП, БЛП, ОПТ, ПХЖД, ХРП, НЛП "Ст. Стамболов", СМС, ФБМС и "Ера-3" и им е дал възможност в 10-дневен срок да представят писмени становища и доказателства по делото.

В изпълнение на предоставената им възможност становища по искането са изразили парламентарната група на СДС, народният представител Георги Милчев Георгиев и Предизборният съюз на БСП, БЛП, ОПТ, ПХЖД, ХРП, НЛП "Ст. Стамболов", СМС, ФБМС и "Ера-3". В становището на парламентарната група на СДС се поддържа, че изборът е законен и не би могло да има правно значение извършеното от кандидата оттегляне на кандидатурата, защото такъв способ за промяна на извършено вече регистриране на кандидатска листа не е предвиден в закона. Без правно значение било и обстоятелството, че името на кандидата е пропуснато в бюлетината. Народният представител Георги Милчев Георгиев също поддържа, че е без правно значение невписването на неговото име в бюлетината, тъй като изборът е бил пропорционален и се е гласувало за цвят на дадена партия или коалиция. Предизборният съюз на БСП, БЛП, ОПТ, ПХЖД, ХРП, НЛП "Ст. Стамболов", СМС, ФБМС и "Ера-3" поддържа искането на народните представители, с което се оспорва законността на избора. Според него допуснатото нарушение на закона обуславя и неизбираемост по смисъла на чл. 72, ал. 1, т. 3 от Конституцията.

С определение от 8 февруари 1994 г. Конституционният съд се е произнесъл по допустимостта на искането. Прието е, че изложените в искането обстоятелства и твърдения за допуснати нарушения на закона обосновават оспорване законността на избор на народен представител по смисъла на чл. 66 от Конституцията и чл. 94, ал. 1 ЗИНПОСК, а не и неизбираемост. Посочените в чл. 65 от Конституцията и чл. 3, ал. 1 ЗИНПОСК позитивни и негативни изисквания определят правото на избираемост. В случая не се твърди, че народният представител Георги Милчев Георгиев не отговаря на предвидените в закона изисквания да бъде избран за народен представител, а се инвокират нарушения на чл. 45, ал. 1, т. 2 и чл. 96, ал. 1 ЗИНПОСК, които се отнасят до законността на избора. С оглед различието в продължителността на сроковете за оспорване законността на избор, установени в чл. 94, ал. 1 ЗИНПОСК и чл. 17, ал. 4 ЗКС, е прието, че когато оспорването е извършено от субектите по чл. 94, ал. 1 ЗИНПОСК чрез посочените в чл. 150, ал. 1 от Конституцията органи, законоустановеният срок за този вид оспорване е срокът по чл. 94, ал. 1 ЗИНПОСК, който в случая е спазен. Със същото определение са приети представените от искателите писмени доказателства.

С определение от 8 март 1994 г. са приети изисканите по реда на чл. 20 ЗКС от Централната изборителна комисия и Районната изборителна комисия - Плевен, писмени доказателства: преписи от молбата на Георги Милчев Георгиев от 16 септември 1991 г. до Общинската изборителна комисия - Плевен, протокол № 7 от 26 септември 1991 г. на Районната изборителна комисия - Плевен, решение № 43 от 10 септември 1991 г. и протокол № 67 от 29 ноември 1993 г. на Централната изборителна комисия, протокол на Районната изборителна комисия - Плевен, от 17 октомври 1991 г. за резултатите от гласуването за избиране на народни представители в района, писмо № 450 от 4 януари 1994 г. на Централната изборителна комисия до Районната изборителна комисия - Плевен, протокол от заседанието на Районната изборителна комисия - Плевен, от 12 януари 1994

г., регистърът на избирателните листи на кандидатите за народни представители в 15. избирателен район - Плевен, декларация на Димитър Костов Чакъров от 7 ноември 1993 г. и заявление на Никола Андреев Мошев от 23 ноември 1993 г.

За да се произнесе по искането, Конституционният съд взе предвид следното:

С решение № 355 от 29 ноември 1993 г. Централната избирателна комисия е обявила Георги Милчев Георгиев за избран за народен представител в 15. избирателен район - Плевен, с листата на СДС на мястото на Марин Димитров Тодоров, чиито пълномощия на народен представител са прекратени предсрочно на основание чл. 72, ал. 1, т. 1 и ал. 2 от Конституцията (ДВ, бр. 104 от 1993 г.).

На 13 септември 1991 г. Районната избирателна комисия в 15. избирателен район - Плевен, е регистрирала кандидатската листа за народни представители на коалиция СДС. Листата е съдържала имената на десет кандидати. С номер 7 е било вписано името на Марин Димитров Тодоров, а с номер 8 е вписан Никола Андреев Мошев, който със заявление от 23 ноември 1993 г. е уведомил председателя на Народното събрание и Централната избирателна комисия, че няма да заеме освободеното депутатско място от Марин Димитров Тодоров. С номер 10 е било вписано името на Георги Милчев Георгиев. С молба от 16 септември 1991 г. Георги Милчев Георгиев е уведомил Общинската избирателна комисия - Плевен, че е представен едновременно като кандидат за народен представител в листата на СДС на десето място и като кандидат за общински съветник. В същата молба е направил изявление за "изтегляне" кандидатурата си за народен представител и оставане само като кандидат за общински съветник. Молбата е изпратена по компетентност на Районната избирателна комисия. С решение № 7 от 26 септември 1991 г. Районната избирателна комисия - Плевен, е заличила Георги Милчев Георгиев от листата на СДС за кандидатите за народни представители. Няма данни това заличаване да е

отразено в регистъра. Бюлетината на СДС за избиране на народни представители в 15. избирателен район - Плевен, с която е извършен изборът на 13 октомври 1991 г., не е съдържала името на Георги Милчев Георгиев.

При така установената фактическа обстановка Конституционният съд приема за основателно искането, с което се оспорва законността на избора на народния представител Георги Милчев Георгиев, по следните съображения:

Изборите за народни представители са акт, който има не само политически, но и юридически характер. Основните принципи на избирателното право са установени в чл. 10 от Конституцията. Това са общо, равно и пряко избирателно право при тайно гласуване. Съгласно чл. 66 от Конституцията законността на изборите може да се оспори пред Конституционния съд по реда, определен от закона. Това е Законът за избиране на народни представители, общински съветници и кметове, приет от Великото народно събрание на 20 август 1991 г. и влязъл в сила от деня на обнародването му (обн., ДВ, бр. 69 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 70, 76 и 98 от 1991 г.). Този закон регламентира организацията на избирателния процес, който има своя вътрешна логика и последователност.

Съгласно чл. 5, ал. 1 ЗИНПОСК изборите за народни представители се произвеждат по пропорционалния принцип с твърди изборни листи на партии, независими кандидати, коалиции на партии и коалиции на партии с независими кандидати, съставени по избирателни райони. Според чл. 70, ал. 1, т. 1 ЗИНПОСК гласуването се извършва с бюлетини, съдържащи имената на кандидатите от кандидатската листа в многомандатния район за избор на народни представители. В чл. 41 и сл. от закона е определен редът за изготвяне и регистриране на кандидатските листи. Кандидатите за народни представители се посочват поименно и подреждат в кандидатски листи за съответния многомандатен избирателен район. За да бъде извършено регистрирането на листата, е необходимо да бъдат представени определени документи. Един от тях е писмено заявление от кандидата, че е съгласен да

бъде регистриран от името на съответната партия или коалиция. В случая Георги Милчев Георгиев е оттеглил лично с писмена молба даденото преди това съгласие за регистриране. В съответствие с личното заявление на кандидата за оттегляне на кандидатурата му Районната изборителна комисия го е заличила от листата на СДС за кандидатите за народни представители в 15. изборителен район - Плевен.

Неоснователно е възражението, че извършеното оттегляне е правно ирелевантно и не е могло да породи правни последици. Няма законова пречка да се оттегли кандидатурата на вече регистриран кандидат. Действително политическите партии и коалиции са субекти на правото да издигат кандидати, вкл. да правят промени в своите предложения или да предлагат за регистриране нови кандидати в хипотезите на чл. 43, ал. 2 и чл. 46, ал. 3 ЗИНПОСК. При всички случаи обаче абсолютно условие за действителността на регистрирането и за участието на кандидата в изборите като избираем е неговото съгласие за това. То е необходимо не само в подготвителната фаза на изборите - при регистрирането на кандидатите и по време на предизборната кампания, но и в решаващата фаза на тяхното произвеждане - акта на гласуването. Това е така, защото съгласно чл. 10 и чл. 65, ал. 1 от Конституцията възможността на българските граждани да бъдат избирани за народни представители е едно от основните и с най-голяма обществена значимост политическо право. Това право е конституционно уредено. То не съдържа задължение да се упражни, дори ако носителят му вече е регистриран от определена партия или коалиция като неин кандидат в предстоящи избори.

Съгласно чл. 57, ал. 1 от Конституцията основните права на гражданите са неотменими. Те не могат да бъдат ограничавани със закон. Изключение се допуска само по отношение на някои права, и то при обявяване на война, военно или друго извънредно положение (чл. 57, ал. 3 от Конституцията). Случаят с избора на Георги Милчев Георгиев не е такъв.

Определеният срок за регистриране на кандидатските листи по чл. 45,

ал. 2 ЗИНПОСК е срок, в който партиите, коалициите и инициативните комитети не могат да предлагат за регистриране кандидати. Тази законова разпоредба няма за предназначение да ограничи пасивното изборително право, нито да го превърне в задължение за упражняване, ако срокът е изтекъл и няма възможност да се издигне друг кандидат на мястото на отказалия се. Такова тълкуване на текста би било в противоречие не само със същностната характеристика на пасивното изборително право, но и с предоставената на гражданите свобода на убежденията (чл. 38 от Конституцията), която произтича от конституционния принцип на политическия плурализъм.

Гласуването е решаващият и най-важният момент в изборителния процес. Актът на гласуване е пряко изявление на волята на изборителите за конституиране на политическо представителство, за предоставяне на мандат на определени лица. Изборите за народни представители в 15. изборителен район - Плевен, са проведени с бюлетина на СДС, която не е съдържала името на Георги Милчев Георгиев поради изрично изявена от него воля в този смисъл. Това означава, че той не е участвал в изборите като избираем и по отношение на него изборителите не са изразили волеизявление да ги представлява в Народното събрание.

Неоснователно е възражението, че без правно значение е невписването на неговото име в бюлетината, тъй като се е гласувало за цвят на дадена партия или коалиция. Наистина световната практика за произвеждане на избори познава изборителни системи, при които се премахва всякакво предпочитание на лица до степен, че се гласува с бюлетина, на която не фигурират имена, а изображения, лозунги, цвят и др. Изборите на 13 октомври 1991 г. са проведени в съответствие с изискванията на чл. 5, ал. 1 ЗИНПОСК по пропорционалния принцип с твърди изборни листи. Депутатските мандати са разпределени между партиите и коалициите пропорционално, съобразно количеството получени действителни гласове за всяка от тях чрез използване методиката на Д' Ондт. Твърдата изборна

листа, възприета от чл. 5, ал. 1 ЗИНПОСК, предоставя правото на партиите и коалициите както да посочат кандидатите за народни представители, така и да определят тяхната поредност в кандидатската листа. Това, че законът не допуска възможността избирателите да изменят реда на кандидатите в листата, не предпоставя, че подадена бюлетина с определен цвят може да се преценява и по отношение на лице, което не е вписано в нея като кандидат за народен представител. Възможността една изборна листа да съдържа неограничен брой кандидати, даже повече от общия брой на мандатите в съответния район или за цялата страна, също не означава, че може да се обявява за избрано лице, което не е било вписано в бюлетината като кандидат.

Видно от протокола на Районната избирателна комисия за резултатите от изборите, в случая не е налице и хипотезата по чл. 77, ал. 2 ЗИНПОСК, защото бюлетината, с която е извършено гласуването, не е имала отклонения от установения образец, вкл. грешки в печатния текст на имената на кандидатите. Имената на кандидатите в бюлетината са съответствали с имената на регистрираните в района кандидати и извършеното на 26 септември 1991 г. заличаване името на Георги Милчев Георгиев.

Съгласно чл. 96, ал. 1 ЗИНПОСК при предсрочно прекратяване на пълномощията на народен представител Централната избирателна комисия обявява за народен представител следващия в съответната листа кандидат. В нарушение на посочената разпоредба Централната избирателна комисия е обявила за избран за народен представител Георги Милчев Георгиев, който не е участвал в изборите за народни представители като кандидат с листата на СДС в 15. избирателен район - Плевен. Допуснатото нарушение е съществено и обуславя незаконност на обявения избор за народен представител.

Независимо от горното, дори Георги Милчев Георгиев да не беше оттеглил съгласието си да участва в изборите като кандидат за народен

представител с листата на СДС, изборът също би бил незаконен, защото е нарушена поредността в бюлетината. Установената в бюлетината поредност не може да бъде променена нито от избирателите (чл. 78 ЗИНПОСК), нито от Централната избирателна комисия (чл. 96, ал. 1 ЗИНПОСК). Значението на поредността е да определи предпочитание. То се проявява най-напред при определяне на изборните резултати и при разпределение на мандатите между партиите и коалициите по избирателни райони. Проявява се още в случаите на заемане мястото на народен представител с предсрочно прекратени пълномощия по чл. 72 от Конституцията и на заместване по чл. 68, ал. 2, изречение 2 от Конституцията. По тези съображения за народен представител на мястото на Марин Димитров Тодоров с пореден № 7 в листата на СДС е трябвало да бъде обявен за избран за народен представител кандидатът с пореден № 8. В случай, че той не желае да упражнява пълномощията си на народен представител, разполага с възможността по чл. 72, ал. 1, т. 1 от Конституцията да си подаде оставката пред Народното събрание. Централната избирателна комисия няма правомощие да приема и разглежда откази на кандидатите по реда на чл. 96 ЗИНПОСК. Тя е орган за произвеждане на избори за Народно събрание с определени в закона правомощия (чл. 34 ЗИНПОСК). При предсрочно прекратяване на пълномощия на народен представител тя обявява за избран следващия в съответната листа кандидат.

По изложените съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 7 от Конституцията Конституционният съд

РЕШИ:

Обявява за незаконен избора на Георги Милчев Георгиев за народен представител в 15. избирателен район - Плевен, с листата на СДС на мястото на Марин Димитров Тодоров и прекратява пълномощията му на народен представител.

Решението влиза в сила от днес, 8 март 1994 г.

Препис от решението да се изпрати на Народното събрание,
Централната изборителна комисия и заинтересуваните страни.

Председател: Асен Манов